

Asia: VN/13340/2023

Jatkuvan oppimisen sanaston täydennysosa

Lausunnonantajan lausunto

1 osaaminen

ks. yleiset kommentit

2 työmarkkinat

-

3 työmarkkinatieto

-

4 yksilön osaamisen puute

ks. yleiset kommentit

5 työmarkkinoiden osaamisvaje

ks. yleiset kommentit

6 yksilön osaamistarve

ks yleiset kommentit

7 työmarkkinoiden osaamistarve

ks. yleiset kommentit

8 osaamisen kysyntä

ks. yleiset kommentit

9 osaamisen tarjonta

ks. yleiset kommentit

10 osaamisen kohtaanto

ks. yleiset kommentit

11 koulutuskysyntä

-

12 koulutustarjonta

-

13 osaamisprofiili

ks. yleiset kommentit

14 oman osaamisen tunnistaminen

ks. yleiset kommentit

15 osaamisen yhteisöllinen tunnustaminen

Käsitteessä osaamisen yhteisöllinen tunnustaminen (15) on tätä sosiaalipedagogista näkökulmaa huomioitu hyvin huomautus-osassa esintyvässä lauseessa: ”Osaamisen yhteisöllistä tunnustamista voidaan tehdä paitsi työelämässä myös harrastuksissa, luottamustehtävissä tai ihmisten arjessa.”

Käsitteen (15) ruotsinkielisen käännös käyttää sanaa ”socialt erkännande” ja ”erkännande i samhället av kunnande, kompetens”, jotka eivät vastaa Suomessa ja muissa Pohjoismaissa vakiintunutta vastinetta ”validering”, joka on englanniksi ”valuing learning”. Tässä pitää vakavasti harkita molempien käännösten tarkkuutta suhteessa vakiintuneisiin vaihtoehtoihin, jotka ovat käytössä esimerkiksi Aikuisten oppimisen pohjoismaisessa verkostossa NVL:ssä <https://nvl.org/suomeksi/> joka toimii Pohjoismaisen ministerineuvoston kanssa tiiviissä yhteistyössä alan järjestöjen kanssa myös Suomessa.

16 urasuunnittelu

-

17 vanhentunut osaaminen

-

18 työ

-

19 työtehtävä

-

20 ammatti

-

21 säännelty ammatti

-

22 työllistyvyys

-

23 työmahdollisuus

-

24 neuvonta

Toinen vastaava esimerkki, jossa pitää pohtia ruotsinkielisen vastineen tarkkaa merkitystä, on käsite neuvonta (24), jolle ehdotetaan ruotsinkielistä vastinetta ”rådgivning”. Tämä sana on käytetty muissa konteksteissa, esimerkkinä äitiysneuvola ”mödrarrådgivning”, kun taas opiskelu- ja työelämäkonteksteissa ruotsinkieliset sanat ”handledning” tai ”vägledning” ovat olleet vakiintuneita esimerkiksi nuorten ohjauksellisessa toiminnassa ruotsinkielisissä oppilaitoksissa ja työpajoissa Suomessa. Jatkuvan oppimisen ohjaajien arjessa on tärkeitä käyttää vaakintuneita käsitteitä toiminnan palvelujen kuvauksissa – käsitteet ”Tieto- ja neuvontapalvelut” toimivat hyvin TE-keskusten yhteydessä. Ruotsinkielistä vastinetta kannattaa tässä pohtia tarkkaan: ”rådgivningstjänster” on käytössä TE-toimistojen palvelukuvauksissa, mutta sama käsite ei välttämättä toimi oppilaitoskonteksteissa.

Käsitejärjestelmäkaavio 1 Osaaminen ja työmarkkinat

-

-

Yleiset kommentit

VST ry kiinnittää huomiota siihen, että sanastotyön täydennysosa toimii osana Jatkuvan oppimisen digitalisaatio (JOD) -ohjelmaa. Tässä VST ry viittaa aikaisempaan lausuntoonsa Jatkuvan oppimisen luonnoksesta (VN/32564/2021), jossa ”käsitehierarkiat ja -suhteet ovat formalistisia, mikä viittaa vahvasti jatkuvan oppimisen implementoinnin ja hallinnan digitalisointiin - kun saataisiin koulutusta koskevat ilmiöt ja sanasto standardoitua, tekoälyn ja koneoppimisen avulla päästäisiin keräämään dataa, seuraamaan toimintaa/uudistusten etenemistä, arvioimaan ja tekemään päätöksiä tehokkaasti.”

Tekoälyä on hyödynnetty myös vapaassa sivistystyössä Osaamiskiekkopalvelun kehittämistyössä viime vuosina – tämä liittyy sanaston täydennysosan käsitteisiin osaamisprofiili (13), oman osaamisen tunnistaminen (14) sekä osaamisen yhteistöllinen tunnustaminen (15). Osaamiskiekkopalvelu.fi on ainutlaatuinen palvelu, joka hyödyntää tekoälyä vertailemalla vapaan sivistystyön koulutuksien sisältöjä tutkintoon johtaviin koulutuksiin. Opettajalle Osaamiskiekkopalvelu antaa selkänokan hyväksytyä osaamista tutkintoon, koska Osaamiskiekkopalvelun data on virallista ja vapaan sivistystyön koulutukset osaamisperustaisesti laadittuja. Nuorelle Osaamiskiekkopalvelu avaa polkuja omaehtoisten koulutusten kautta saadusta osaamisesta kohti jatko-opintoja ja työllistymistä. Alaa vaihtava aikuinen saa Osaamiskiekkopalvelusta apua opintoajan lyhentämiseen aiemmin hankitun osaamisen tarjoamisella osaksi tutkintoa.

Sanaston täydennysosassa nähdään lähes kaikki osaamiseen liittyvät sanat (1, 4 – 10, 13-14) yksilöön liittyvinä ominaisuuksina. Tämä on kapeahko määritelmä, jossa ei huomioida työyhteisöihin kytkeytyvät yhteisöllisen osaamisen näkökulmia esimerkiksi tiimityön ja vertaistuen ilmentyminä, joilla työyhteisöjen osaamispääoma karttuu uusien ideoiden, innovaatioiden ja sosiaalisen vuorovaikutuksen tuloksena. Toki on ymmärrettävä myös Jatkuvan oppimisen sanaston keskittyminen yksilöön ja ohjaajaan, mutta tämä kapeampi määritelmä ei vastaa työmarkkinoiden sosiaalista dynamiikkaa, jossa kollaboratiivinen oppiminen (kollaborativt lärande, collaborative learning) on nostettu esille muun muassa EU:n Future of Learning-ryhmässä.

Käsitteessä osaamisen yhteistöllinen tunnustaminen (15) on tätä sosiaalipedagogista näkökulmaa huomioitu hyvin, Huomautus-osassa esintyvässä lauseessa: ”Osaamisen yhteistöllistä tunnustamista voidaan tehdä paitsi työelämässä myös harrastuksissa, luottamustehtävissä tai ihmisten arjessa.” Käsitteen (15) ruotsinkielisen kannös käyttää sanaa ”socialt erkännande” ja ”erkännande i samhället

av kunnande, kompetens”, jotka eivät vastaa Suomessa ja muissa Pohjoismaissa vakiintunutta vastinetta ”validering”, joka on englanniksi ”valuing learning”. Tässä pitää vakavasti harkita molempien käännösten tarkkuutta suhteessa vakiintuneisiin vaihtoehtoihin, jotka ovat käytössä esimerkiksi Aikuisten oppimisen pohjoismaisessa verkostossa NVL:ssä <https://nvl.org/suomeksi/> joka toimii Pohjoismaisen ministerineuvoston kanssa tiiviissä yhteistyössä alan järjestöjen kanssa myös Suomessa.

Toinen vastaava esimerkki, jossa pitää pohtia ruotsinkielisen vastineen tarkkaa merkitystä, on käsite neuvonta (24), jolle ehdotetaan ruotsinkielistä vastinetta ”rådgivning”. Tämä sana on käytetty muissa konteksteissa, esimerkkinä äitiysneuvola ”mödrarådgivning”, kun taas opiskelu- ja työelämäkonteksteissa ruotsinkieliset sanat ”handledning” tai ”vägledning” ovat olleet vakiintuneita esimerkiksi nuorten ohjauksellisessa toiminnassa ruotsinkielisissä oppilaitoksissa ja työpajoissa Suomessa. Jatkuvan oppimisen ohjaajien arjessa on tärkeitä käyttää vakiintuneita käsitteitä toiminnan palvelujen kuvauksissa – käsitteet ”Tieto- ja neuvontapalvelut” toimivat hyvin TE-keskusten yhteydessä. Ruotsinkielistä vastinetta kannattaa tässä pohtia tarkkaan: ”rådgivningstjänster” on käytössä TE-toimistojen palvelukuvauksissa, mutta sama käsite ei välttämättä toimi oppilaitoskonteksteissa.

Wallén Björn
Vapaa Sivistystyö ry